

Hela staden

– Bryt segregationen

Kapitel 2

Varför vinner vi inte (mer) på invandringen?

Andreas Bergh

Hela staden – bryt segregationen

Om Fores

Fores – Forum för reformer och entreprenörskap – är den gröna och liberala tankesmedjan. Vi vill förnya debatten i Sverige med tro på entreprenörskap, på människors möjligheter att själva forma sitt liv och på marknadsmässiga lösningar på samhällets utmaningar.

Fores fyra programområden är klimat och miljö, migration och integration, entreprenörskap och ekonomiska reformer och det digitala samhället. Varje program har ett råd med stor akademisk tyngd och verksamheten leds övergripande av en styrelse med brett samhällsengagemang.

Vi är en öppen, ideell och oberoende mötesplats där nyfikna samhällsmedborgare, debattörer, entreprenörer, beslutsfattare och forskning möts, från Sverige och vår omvärld. Vi arrangerar öppna seminarier, rundabordssamtal för särskilt inbjudna och individuella möten mellan forskning, policy och näringsliv. Vi leder referensgrupper och samordnar nätverk, ordnar egna konferenser och deltar i andras, publicerar böcker, rapporter och policy papers. Vi medverkar i samtal, debatter och projekt över hela Sverige, i EU och i övriga världen.

Som grön och liberal tankesmedja försöker vi leva som vi lär, med liten och minskande klimatpåverkan och med stor individuell frihet för medarbetare och andra som är knutna till oss. Vi söker ständigt nya influenser och uppmuntrar till dialog – hör av dig!

Om författaren

Andreas Bergh är välfärdsforskare och docent i nationalekonomi. Förutom forskare på Institutet för näringslivsforskning (IFN) är han också lektor vid Ekonomihögskolan i Lund. Han har gett ut flera böcker, däribland *Den kapitalistiska välfärdsstaten* och *Blir vi sjuka av inkomstskillnader?* (Båda Studentlitteratur) samt *Varför går det bra för Sverige?* (Fores och Ivrig förlag)

Om rapporten och Hela staden

Den här rapporten ges ut inom ramen för Fores program för migration och integration. Rapporten är delvis finansierad av den referensgrupp som finns kopplad till programmet. Referensgruppen består av representanter för ett tiotal organisationer och företag, som har haft möjlighet att träffa författaren och lämna synpunkter och förslag.

För att säkerställa en god vetenskaplig nivå har rapporten lästs och kommenterats av de andra forskarna som är knutna till projektet, samt en sakkunnig och anonym extern granskare. Fores har också en forskningsledare som ansvarar för rutiner för granskning. Författaren står själv för det slutgiltiga innehållet och har arbetat under full akademisk frihet.

Rapporten lanserades den 24 augusti i Stockholm. Rapporten går att ladda ner som PDF på fores.se och man kan även se lanseringen i efterhand på Fores youtube-kanal, Tankesmedjan Fores.

Genom projektet *Hela staden – bryt segregationen* vill Fores bidra till en diskussion om vad som borde göras för att minska klyftor och motarbeta problem i socioekonomiskt svaga områden. I projektet skriver ett antal forskare utifrån perspektiv som utbildning, stadsplanering, kriminalitet, gransknings effekter med mera. I anslutning till lanseringarna av de olika delrapporterna kommer Fores att anordna seminarier, rundabordsamtal och möten under 2016. Projektet avslutas genom att texterna sammanställs i en antologi som presenteras på en slutkonferens.

Ansvariga för projektet är Anna Rehnvall, chef för tankesmedjan Fores migrations- och integrationsprogram och Andreas Bergström, vice vd på Fores.

Har du frågor om projektet eller Fores migrations- och integrationsprogram? Kontakta programchef Anna Rehnvall på anna.rehnvall@fores.se.

Innehåll

Om Fores	2
Om författaren	3
Om rapporten och Hela staden.....	4
Innehåll	5
Inledning	6
Ska vi inte satsa på utbildning, bekämpa rasism och segregation?.....	9
Arbetsmarknadsgapen och deras orsaker	13
Är ett brokigare och normalare Sverige möjligt?	20
Förslag att överväga.....	23
Höj moms och fastighetsskatt – sänk skatten på arbete	23
Förenkla skatteinbetalningen vid uppdrag	24
Gör a-kassan till en omställningsförsäkring	26
Öka drivkrafterna till arbete i försörjningsstödet	28
Gör arbetsmarknaden till en marknad	31
Ersätt turordningsreglerna med generell anställningstrygghet	32
Motverka negativa effekter av ökad lönespridning	33
Förenkla etableringsprocessen: F-skattsedel istället för etableringsersättning?	34
Avslutning.....	37
Referenser	38

Inledning

Sommaren 2014 höll Sveriges dåvarande statsminister Fredrik Reinfeldt ett sommartal med budskapet att svenska folket bör öppna sina hjärtan för ökat flyktingmottagande, trots att detta beräknas innebära försämrade offentliga finanser. Talet kan – och har – analyserats ur en rad perspektiv, men en av de mest uppenbara frågorna är fortfarande följande: Varför utgår en moderat statsminister från att det måste vara en kostnad för Sverige när människor kommer hit för att bo, leva och arbeta här? Varför utgår någon politiker alls, oavsett partifärg, från denna premiss?

Frågan har inte blivit mindre aktuell sedan dess. Med anledning av det höga flyktingmottagandet hösten 2015 diskuterades invandringens konsekvenser för den offentliga ekonomin intensivt, och med anmärkningsvärd hetta. Till saken hör att området är relativt väl utforskat, både teoretiskt och empiriskt. I korthet vet vi att effekterna under lång tid var positiva, men att de numera sannolikt är negativa.¹ Vi vet också att effekten beror nästan uteslutande på arbetsmarknadsutfallet för nyanlända. Effekten på den offentliga ekonomin av de senaste årens flyktingmottagande beror alltså på hur sysselsättningen bland de nyanlända utvecklas framöver.

Ett perspektiv som ofta kommer bort i debatten är att skillnaden mellan plus och minus är relativt liten jämfört med de stora samhällsekonomiska vinster som skulle kunna uppstå om vi lyckades bättre. Även om den negativa effekten på de offentliga finanserna skulle försvinna på grund av minskade kostnader för flyktingmottagandet kvarstår problemet att Sverige går miste om de vinster som skulle kunna uppstå om betydligt fler utlandsfödda arbetar på den reguljära arbetsmarknaden. Även nedsidan är betydande: Varaktig arbetslöshet och fattigdom bland utlandsfödda har samhällsekonomiska kostnader långt bortom uteblivna skatteintäkter, i form av ökad risk för sociala problem, brottslighet och minskad sammanhållning och tillit i samhället.

Det är viktigt att framhålla att det finns flera etiska perspektiv ur vilka invandring och flyktingmottagande ses något önskvärt oavsett de faktiska eller tänkbara samhällsekonomiska effekterna. Denna rapport fokuserar

¹ Enligt Ekberg (2009) innebar invandrarnas försämrade sysselsättningsläge relativt sysselsättningsläget för infödda att det årliga inkomstillskottet från invandringen övergick till ett balansläge vid mitten eller

emellertid på ekonomi, närmare bestämt på vilka faktorer som avgör i vilken utsträckning invandringen blir till en ekonomisk framgångsfaktor. Det innebär ett snävare fokus än den allmänna debatten, som ofta rör kulturella frågor, skillnaden mellan assimilationspolitik och integrationspolitik² eller huruvida det är problematiskt att utlandsfödda koncentreras till vissa bostadsområden. Dessa frågor berörs endast ytligt i denna rapport, men det finns många intressanta inlägg i denna bredare debatt.³

Frågan om hur invandringen påverkar de offentliga finanserna i Sverige är alltså minst sagt omdebatterad. Flera akademiska studier landar dock samstämmigt i en relativt liten men dock negativ effekt.⁴ I Långtidsutredningen 2015⁵ gjordes dessutom ytterligare en studie där ungefär samma resultat bekräftades. Storleken på effekten hålls nere av det faktum att de svenska socialförsäkringarna betalar ut stora summor främst till den som arbetar och har haft arbetsinkomst. När utlandsfödda inte etablerar sig på arbetsmarknaden, går de också miste om de inkomstrelaterade socialförsäkringsutgifterna. I praktiken tryggas försörjningen ofta av ekonomiskt bistånd (i dagligt tal socialbidrag), som hittills inte varit någon stor utgiftspost för den offentliga sektorn (även om den kan vara nog så betungande för enskilda kommuner). Välfärdsstatens numera relativt robusta konstruktion är en viktig förklaring till det skenbart paradoxala att Sverige trots ett stort arbetsmarknadsgap mellan utlandsfödda och inrikesfödda har bland de starkaste offentliga finanserna inom EU.

En delförklaring till att debatten pågår trots betydande samsyn bland forskare torde vara den uppmärksammade OECD-rapporten International Migration Outlook 2013 som sades visa att invandring ger ett plus för de svenska offentliga finanserna. I själva verket var detta fallet endast i ett scenario där vissa offentliga utgifter hade räknats bort. Övriga scenarier i OECD-rapporten visade – precis som källorna ovan – på ett litet minus.⁶

² Enkelt uttryckt syftar assimilationspolitik till att få invandrargrupper och enskilda invandrare att bli en del av de sociala och kulturella strukturer som majoritetssamhället utgör, medan integrationspolitik inriktas på att invandrare ska ingå i samhället på samma villkor som övriga samhällsmedlemmar, samtidigt som de i bevarar sin kulturella identitet.

³ Se exempelvis Heinö (2015), Wennström och Öner (2014) samt Bergh och Zelano (2012).

⁴ Ekberg 1999, 2011; Storesletten 2003.

⁵ SOU 2015:104

⁶ OECDs resultat är således väldigt lika Ekbergs och Storeslettens, trots att OECDs metod har karaktären av kuvertkalkyl. Det är vidare viktigt att hålla i åtanke att OECDs mål ofta är jämförbarhet mellan länder, snarare än bästa möjliga beskrivning av situationen i ett enskilt land.

Det bör förtydligas att den effekt det råder samsyn kring är effekten av invandring på den offentliga ekonomin enligt tämligen mekaniska beräkningar. Det finns både positiva och negativa faktorer som utelämnats för att de är svåra att beräkna. Det kan exempelvis tänkas att invandrare genom att ta vissa enklare jobb bidrar till att svenskfödda hamnar i mer produktiva arbeten – vilket är en positiv effekt. Å andra sidan kan tänkas att invandring påverkar sociala normer såsom social tillit eller korruption i samhället, vilket ger en negativ effekt som på lång sikt kan vara betydande.

Slutligen bör framhållas att effekten för de offentliga finanserna inte är samma sak som den *samhällsekonomiska effekten* (även om det förekommer att skribenter felaktigt sätter likhetstecken mellan den offentliga sektorn och samhället). Försörjningsstöd som betalas till utlandsfödda är en kostnad för den offentliga sektorn, men resurserna försvinner inte från samhällsekonomin: Mottagaren använder stödet till exempelvis mat och hyra. På motsvarande sätt finns det samhällsekonomiska kostnader som inte syns i någon offentlig budget: En betydande samhällsekonomisk kostnad av arbetslöshet är att alla resurser har en alternativ användning som vi går miste om – arbetslösa utlandsfödda skulle kunna arbeta, biståndsadministratörer skulle kunna göra något annat, skatter som används till flyktingmottagandet skulle kunna användas till något annat.

Det samhällsekonomiska perspektivet är viktigt att ha i åtanke, dels för att en kostnad för den offentliga sektorn inte innebär att pengarna försvinner från samhällsekonomin, och dels för att betydande samhällsekonomiska vinster fortfarande kan göras även om kostnaderna för den offentliga sektorn skulle vändas till ett litet överskott. Ekberg⁷ ställer frågan vid vilken sysselsättningsgrad det föreligger en balanspunkt där invandrarbefolkningens andel av den offentliga sektorns intäkter i form av skatter och socialförsäkringsavgifter är lika stor som dess andel av den offentliga sektorns utgifter. Det visar sig att svaret är en sysselsättningsgrad på 72 procent.⁸ På grund av att utlandsfödda har en något annorlunda åldersstruktur, kan de alltså ha lägre sysselsättningsgrad än inrikesfödda och likväl bidra positivt till den offentliga ekonomin. Men även vid 72 procents sysselsättningsgrad finns alltså en betydande samhällsekonomisk kostnad om det är så att många av de resterande 28 procenten utlandsfödda vill och skulle kunna arbeta.

⁷ Ekberg, J. 1999. "Immigration and the Public Sector: Income Effects for the Native Population in Sweden." *Journal of Population Economics* 12:411–430

⁸ Ekbergs beräkning bygger på registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS) för 2006 för åldersintervallet 20 till 64 år.

Ska vi inte satsa på utbildning, bekämpa rasism och segregation?

Som kommer att framgå i det här kapitlet är arbetsmarknaden en nyckelfaktor för huruvida utlandsfödda kommer i försörjning genom eget arbete eller inte. Reformen av arbetsmarknaden är dock kontroversiella. Som alternativ till att förändra den svenska arbetsmarknaden framhålls ofta att satsa på utbildning, samt att bekämpa rasism, främlingsfientlighet och segregation. Är inte dessa alternativ värda att fokusera på?

Det korta svaret är jakande, och inte minst när det gäller utbildningssatsningar finns det många goda idéer som lanserats i debatten: Det kan röra sig om att bättre översätta utländska examina och kunskaper till svenska förhållanden (validering), förbättrad svenskundervisning eller ökade möjligheter för omskolning, vidareutbildning och arbetsmarknadsutbildning.

Utbildningssatsningar står däremot inte på något sätt i motsats till en bättre fungerande arbetsmarknad, och det är olyckligt att dessa strategier ofta ställs mot varandra i debatten. Utbildningssatsningar kan ses som en investering i människors humankapital, och fungerar därför bäst för yngre nyanlända och för andra generationens invandrare. Det är betydligt svårare att ekonomiskt motivera de utbildningssatsningar som krävs för att lyfta nyanlända som anländer vid 40-50 års ålder eller mer och som endast har grundskola eller ännu kortare utbildningsbakgrund. Ytterst är detta naturligtvis en faktor som avgörs av vad den enskilde själv är mest sugen på, och alla nyanlända gör naturligtvis inte samma val. Bäst blir resultatet sannolikt om det i Sverige både finns goda utbildningsmöjligheter och arbetsmöjligheter även för personer med kortare utbildning och mindre erfarenhet av det svenska samhället.

Generellt är forskningen samstämmig om att utbildning ger positiv avkastning för individen. Högre utbildning leder till högre inkomster och mindre risk för arbetslöshet. Ett exempel är Oreopoulos som utnyttjar variation i skolpliktfrörlängning i Kanada för att identifiera den kausala effekten av ytterligare ett läsår. Den visar sig vara positiv för individens inkomst, bland annat genom att främja kunskaper och minska risken för

arbetslöshet och för att hamna i dåligt betalda arbeten.⁹ En ny forskningsöversikt av Abdullah m.fl. visar att utbildning generellt sett främjar en jämnare inkomstfördelning.¹⁰ Utbildningsåtgärder kan således vara en god idé även för att motverka den ökade inkomstspridning som är en sannolik bieffekt av åtgärder för en flexiblare arbetsmarknad med fler enkla jobb.

Det bör dock noteras att förbättrad utbildning är betydligt svårare att åstadkomma än att bara ge mer pengar till skolan. Sverige har länge satsat betydligt mer än OECD-genomsnittet på skolan, och även mer än Finland som ofta framhålls som ett föredöme när det gäller skolan.¹¹ Det är således lätt att enas om att bättre utbildning vore bra – men vi är tämligen långt ifrån att veta vad som faktiskt skulle kunna göras för att förbättra det svenska utbildningssystemet.

Ett annat tänkbart alternativ till arbetsmarknadsreformer är att bekämpa diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. Det är självfallet svårt att invända mot att politiken bör motverka rasism och diskriminering, men flera faktorer talar för att det sannolikt har i bästa fall relativt små effekter. Till att börja med finns ingen forskning som tyder på att det är betydande främlingsfientlighet och rasism som förklarar Sveriges ovanligt stora arbetsmarknadsgap. Carlsson och Rooth undersökte förekomsten av diskriminering genom att skicka svar på jobbannonser. Jobbansökningarna var identiska med den skillnaden att vissa hade arabiska namn, andra typiska svenska namn och användes som kontrollgrupp. Utfallsvariabeln var huruvida ansökan ledde till förfrågan om att komma på intervju (något forskarna naturligtvis tackade nej till). Det visade sig att tre av tio ansökningar från svenskklängande namn ledde till intervju, medan två av tio med arabiskt namn fick intervjukallelse. Skillnaden är signifikant, men inte enorm.^{12, 13}

⁹ Oreopoulos, Philip. 2006. "The compelling effects of compulsory schooling : evidence from Canada." *Canadian Journal of Economics* 39.

¹⁰ Abdullah, Abdul, Hristos Doucouliagos, och Elizabeth Manning. 2015. "DOES EDUCATION REDUCE INCOME INEQUALITY? A META-REGRESSION ANALYSIS." *Journal of Economic Surveys* 29:301-316.

¹¹ Se vidare Bergh och Zelano (2012).

¹² Det kanske mest intressanta med studien är skillnaderna mellan olika yrken som forskarna finner. För dataspecialister, högstadielärare inom matematik och naturvetenskap samt redovisningsekonomer hittas ingen signifikant skillnad alls. För byggnadsarbetare, restaurangbiträde, fordonsförare och butikssäljare däremot är sannolikheten att bli kallad på intervju två till tre gånger så hög om man har ett svenskklängande namn.

¹³ Carlsson, Magnus och Dan-Olof Rooth. 2007. "Evidence of ethnic discrimination in the Swedish labor market using experimental data." *Labour Economics* 14:716-729.

I 2015 års långtidsutredning¹⁴ redovisas statistik från PIAAC-undersökningen (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) som understryker att arbetsmarknadsgapen svårligen låter sig förklaras av främlingsfientlighet och diskriminering. När arbetsmarknadsutfall jämförs för individer med samma språk- och färdighetsnivå, finns inga signifikanta skillnader mellan utrikes och inrikesfödda. Även av Skedinger och Carlsson framgår att diskriminering förekommer i Sverige, men inte i så stor skala att detta är en trolig huvudförklaring till de problem utrikesfödda har på arbetsmarknaden.¹⁵

Ett ytterligare problem är att det är svårt att identifiera politiska åtgärder som framgångsrikt kan minska graden av främlingsfientlighet och diskriminering i samhället. Som diskuteras i Bergh och Zelano kan man motverka diskriminering i anställningssituationen genom att genomföra stickprov med hjälp av fiktiva sökanden. Vetskapen om att stickprov förekommer kan i bästa fall få arbetsgivare att bli mer medvetna om sitt beteende och minska diskrimineringen.¹⁶

Sammanfattningsvis finns det flera goda skäl att främja utbildning och motverka diskriminering och rasism, men det är svårt att hitta effektiva politiska åtgärder, och även när sådana finns löser de inte huvudproblemet att arbetsmarknaden inte fungerar som den ska.

När det gäller bekämpandet av bostadssegregation finns det skäl att vara ännu försiktigare med policyrekommendationerna. Forskningen är nämligen långt ifrån entydig kring att boendesegregation är något i alla avseenden negativt.

Till att börja med är det inte självklart att segregationen är ofrivillig. Som konstateras av Nordström Skans och Åslund visar forskningen att människor oavsett bakgrund har en stark vilja till samröre med personer med en liknande bakgrund, och att detta också kan ha positiva ekonomiska effekter för individerna själva.¹⁷ Det faktum att Sverige i princip saknar de etniska enklaver som i bland annat ett flertal amerikanska städer fått namn

¹⁴ SOU 2015:104

¹⁵ Skedinger, Per och Magnus Carlsson. 2011. "Reglering eller diskriminering - vad hindrar etablering?" FORS Studie 2011:4.

¹⁶ Bergh, Andreas och Karin Zelano. 2012. Från utsatt till utmärkt: Fores.

¹⁷ Nordström Skans, Oskar och Olof Åslund. 2010. "Etnisk segregation i storstäderna - bostadsområden, arbetsplatser, skolor och familjebildning 1985-2006." Rapport 2010:4, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

som Chinatown och Little Italy kan således vara en nackdel för invandrarnas möjligheter till egen försörjning.

I Sverige finns förvisso områden och stadsdelar där få med svensk bakgrund bor, men dessa domineras inte av någon enskild minoritetsgrupp. Detta spelar roll: När det gäller flyktingbarns skolresultat konstaterar Edin m.fl. att en hög andel utlandsfödda i bostadsområdet förefaller försämrade betygen, medan fler landsmän förbättrar betygen. Ekonomiskt sett har det också visats att lågkvalificerade invandrare gynnas av att bo i etniska enklaver, eftersom det i sådana kan uppstå en arbetsmarknad där det är lättare att försörja sig trots att man exempelvis inte talar svenska.^{18, 19, 20}

Slutligen landar vissa analyser i att problemens orsaker sökas och åtgärdas i de bostadsområden som är särskilt utsatta, såsom Rosengård i Malmö, Hammarkullen i Göteborg och Tensta i Stockholm. När Fores 2012 lät en rad forskare och debattörer fundera fritt kring denna tes, landade de flesta i att det är feltänkt.²¹ Problemet är inte primärt att invandrare i Rosengård saknar jobb och försörjning i Rosengård, problemet är att det saknas jobb och försörjning – punkt. Strukturella problem på arbetsmarknaden löses inte av åtgärder riktade mot geografiskt avgränsade bostadsområden.

¹⁸ Ett relaterat intressant resultat finns i Åslund och Fredriksson (2009) som visar att etniska enklaver i sig inte heller har någon effekt på bidragsberoende. Se även kapitel 2 i Grönqvist (2009) som tyder på att det inte finns någon kausal hälsoeffekt av segregation.

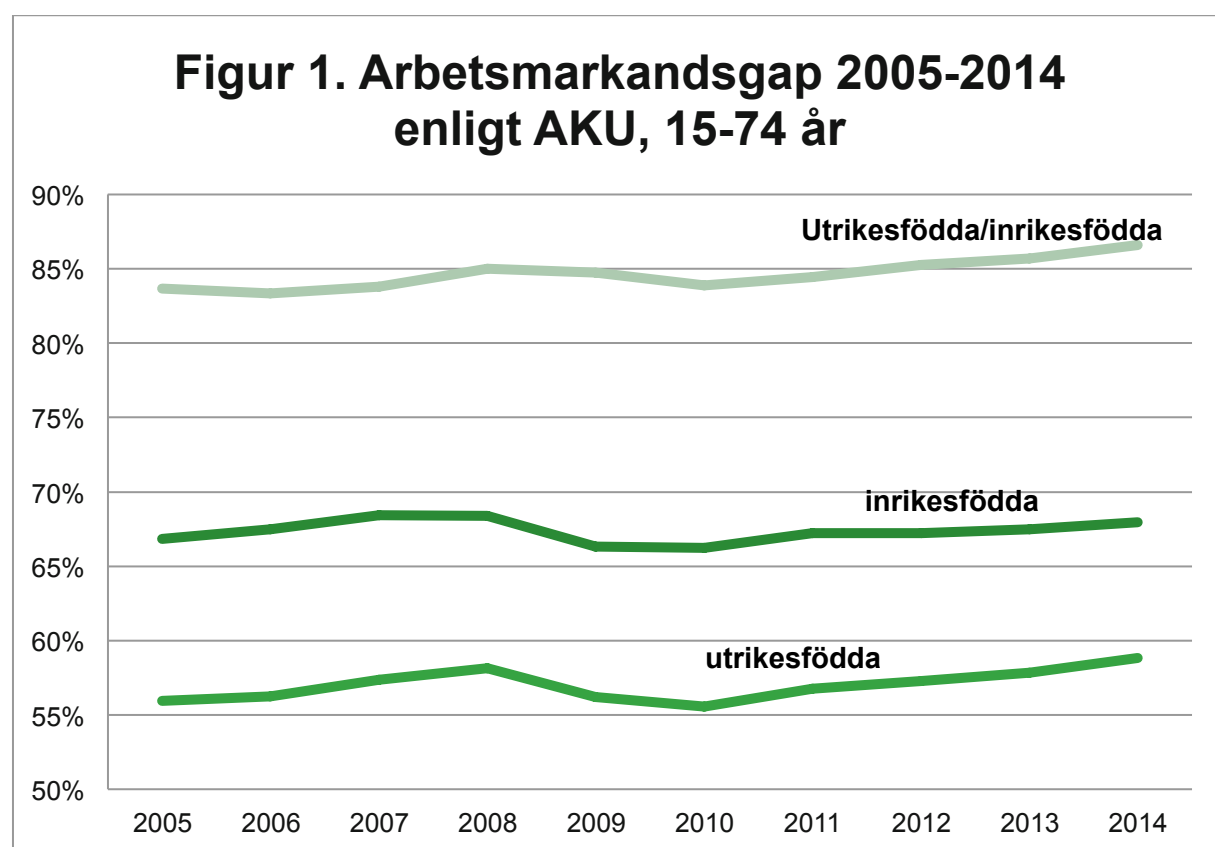
¹⁹ Edin, P-A., P. Fredriksson, H. Grönqvist, och O. Åslund. 2009. "Bostadssegregationens effekter på flyktingbarns skolresultat" IFAU Rapport 2009:18.

²⁰ Edin, Per-Anders, Peter Fredriksson, och Olof Åslund. 2003. "Ethnic Enclaves and the Economic Success of Immigrants: Evidence from a Natural Experiment." 118:329-357.

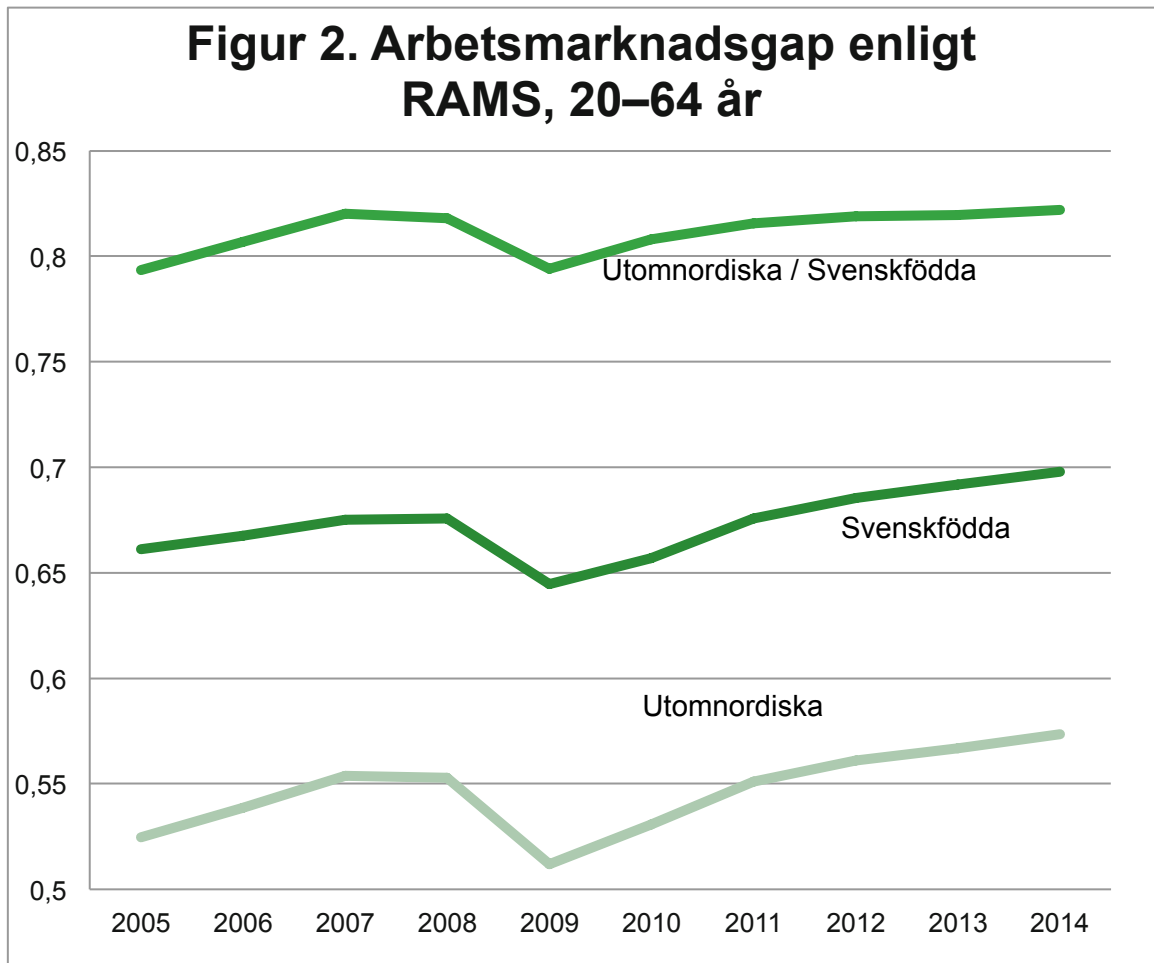
²¹ Bergh och Zelano, 2012.

Arbetsmarknadsgapen och deras orsaker

Figur 1 visar sysselsättningsgraden för inrikesfödda och utrikesfödda under åren 2005–2014, enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU) som numera görs genom telefonintervjuer. Som synes är sysselsättningen för utrikesfödda ungefär 10 procentenheter lägre än för inrikesfödda, även om en liten förbättring kan noteras under hela mätperioden. Gapet ökade dock något under finanskrisen.²²

²² Sysselsättningen för utrikesfödda år 2005 var 83 av dito för inrikesfödda. 2014 var samma siffra 87 procent. I RAMS var ökade förvärvsfrekvensen för utomnordiska invandrare från 79 till 82 procent av inrikesföddas.

Mot figur 1 kan invändas att AKU-data är mindre exakta än den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken, och att gruppen utlandsfödda är mindre lämplig eftersom den bland annat inkluderar människor födda i ett annat nordiskt land. Figur 2 ger därför en kompletterande bild av situationen för utomnordiskt födda enligt den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS). Som synes ger denna alternativa statistik en mycket snarlik bild av situationen. Arbetsmarknadsgapet mellan inrikes och utrikesfödda kan också illustreras med hjälp av arbetslöshetsstatistik, där arbetslösheten för utlandsfödda ligger markant högre än arbetslösheten för födda inom landet.

Liknande gap finns i de flesta – men intressant nog inte i alla – OECD-länder. Sett till nivån klarar sig Sverige mycket bra jämfört med andra länder vad gäller sysselsättning, och ganska bra vad gäller genomsnittlig arbetslöshet. Men när statistiken delas upp på inrikes- och utrikesfödda visar det sig att

skillnaderna i Sverige är större än i de flesta andra länder.²³ Utrikesfödda deltar i arbetskraften i mindre utsträckning än svenskfödda, och bland alla som är i arbetskraften är arbetslösheten högre bland utrikesfödda.

I Bergh (2014b) görs en enkel statistisk analys av vad som kännetecknar de länder där sysselsättningsgapen är särskilt stora. Det visar sig att många av de förklaringar som förekommer i den svenska debatten, inte förklarar särskilt mycket av de skillnader som finns mellan OECD-länderna. Närmare bestämt testas åtta olika tänkbara förklaringar, varav fem har litet eller inget statistiskt förklaringsvärde. De fem som inte tycks spela så stor roll för arbetsmarknadsgapens storlek är:²⁴

1. Främlingsfientlighet, mätt med andelen som i enkätundersökningarna World Values Survey och European Values Survey uppger att de inte vill ha utlänningar som grannar.
2. Integrationspolitikens kvalitet, mätt med ett aggregerat mått från Migrant Integration Policy Index (MIPEX)
3. De utlandsföddas utbildningsnivå, mätt som andelen högutbildade bland de utlandsfödda.
4. OECD:s index för anställningsskyddets strikthet.
5. Andelen utlandsfödda i befolkningen.

Några tydliga samband tycks emellertid finnas:

1. Länder där inrikesfödda har jobb och sysselsättning i relativt hög utsträckning är i genomsnitt länder där detta också gäller utlandsfödda.
2. Länder där en större del av arbetsmarknaden täcks av kollektivavtal har större arbetsmarknadsgap mätt med arbetslöshet.

²³ Se exempelvis Bergh 2014a, b.

²⁴ Förklarande variabler är mätta runt 2005 och sysselsättningsgapen runt 2010. För detaljer se Bergh (2014a).

3. Länder där socialbidrag eller motsvarande är högre relativt genomsnittslönen²⁵ har större arbetsmarknadsgap mätt med sysselsättningsgrad.
4. Länder med många asylsökande²⁶ i förhållande till folkmängden har större arbetsmarknadsgap mätt med arbetslöshet.
5. Länder med mindre arbetsmarknadsgap har i genomsnitt högre inkomstspridning.

Korrelationer på landsnivå är naturligtvis inte tillräckligt för att dra slutsatser om hur orsakssambanden ser ut. Tillsammans med tidigare forskning kan dock ett intressant och informativt mönster urskiljas.

Büchel och Frick jämför 8 OECD-länder och visar att de varierande framgångarna för utlandsfödda på arbetsmarknaderna i rika länder inte verkar kunna förklaras av de utlandsföddas socioekonomiska egenskaper. De menar att förklaringen snarare ligger i mottagarländernas institutioner, i synnerhet regelverken på arbetsmarknaden och välfärdsystemen.²⁷ I samma riktning pekar resultaten i en studie med individdata över invandrare i 14 EU-länder av Kogan (2006), som visar att invandrare klarar sig bättre i länder med fler lågkvalificerade jobb. De liberala välfärdsstaterna som Storbritannien och Irland är i detta avseende mer framgångsrika än de nordiska välfärdsstaterna (Sverige, Danmark, Norge och Finland). Enligt Kogan är den strikta anställningstryggheten en faktor som gör det svårare för invandrare att ta sig in på arbetsmarknaden i de universella välfärdsstaterna.²⁸

En senare studie av Fleischmann och Dronkers med individdata i 13 olika EU-länder bekräftar att arbetslösheten bland utlandsfödda är högre i länder där inrikesfödda har högre arbetslöshet, och visar dessutom att arbetslösheten är lägre i länder med fler lågkvalificerade jobb.²⁹

²⁵ Beräknat utifrån OECD-databasen Taxing Wages

²⁶ Under perioden 2000-2009.

²⁷ Büchel, F och J. R. Frick. 2005. "Immigrants' Economic Performance across Europe – Does Immigration Policy Matter?" *Population Research and Policy Review* 24:175–212.

²⁸ Kogan, I. 2006. "Labor Markets and Economic Incorporation among Recent Immigrants in Europe." *Social Forces* 85:697–721.

²⁹ Fleischmann, F. och J. Dronkers. 2010. "Unemployment among immigrants in European labour markets: an analysis of origin and destination effects." *Work, employment and society* 24:337–354.

I en studie av 15 länder i Västeuropa under perioden 1996–2010 visar D'Amuri och Peri att utrikesfödda tenderar att ta relativt sett enklare jobb, med effekten att inrikesfödda utsträckning får mer komplexa arbetsuppgifter med högre lön (så kallad *bumping up*). Författarna visar också att denna effekt är starkare i mottagarländer med mer flexibel arbetsmarknad.³⁰

Alla studier ovan bygger på kvantitativ statistisk analys. Liknande resultat återfinns också i mer kvalitativa studier som går på djupet rörande situationen i olika länder. Koopmans konstaterar exempelvis att Sverige, Belgien och Holland, som kombinerat försökt kombinera multikulturalism med en relativt omfattande välfärdsstat, lyckas sämre med integrationen av utlandsfödda än länder som antingen har mindre välfärdsstat eller satsar mer på assimilation.³¹

Mycket forskning på området är relativt nygjord, men fenomenet är känt sedan länge: Redan Faist kontrasterade policyorienterade välfärdsstater som Sverige mot marknadsorienterade välfärdsstater som USA och konstaterade att dessa skiljer sig åt rörande graden av regleringar på arbetsmarknaden på ett sätt som är viktigt för hur integrationen kommer att te sig.^{32 33}

Slutligen är det värt att nämna att en omfattande forskning tyder på att invandring visats ha inga eller försumbara effekter på inrikesföddas arbetslöshet.³⁴ Utlandsfödda får alltså generellt sett inte jobb på bekostnad av inrikesfödda. Mönstret är snarare att i länder med välfungerande arbetsmarknad är arbetslösheten lägre inom alla grupper, och invandring kan bidra till specialiseringsvinster.

Även den svenska lönebildningen har diskuterats i sammanhanget. Fredriksson och Topel (2006) konstaterar att inte mycket hände med svenska lägstralöner under 1990-talet, trots att andelen lågkvalificerade i

³⁰ D'Amuri, Francesco och Giovanni Peri. 2014. "Immigration, Jobs, and Employment Protection: Evidence from Europe before and During the Great Recession." *Journal of the European Economic Association* 12(2): 432-64.

³¹ Koopmans, Ruud. 2010. "Trade-Offs between Equality and Difference: Immigrant Integration, Multiculturalism and the Welfare State in Cross-National Perspective." *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36:1-26.

³² Faists studie togs också upp i en svensk kontext av Hjerm (2002).

³³ Faist, Thomas. 1996. "Immigration, Integration and the Welfare State." Sid. 227-250 i *The Challenge of Diversity Integration and Pluralism in Societies of Immigration*, A. Heller, R. Bauböck, och A. R. Zolberg (red.). Aldershot: Avebury.

³⁴ Se exempelvis Pope och Withers (1993), Friedberg och Hunt (1995) samt Jean och Jiménez (2011).

arbetskraften ökade.³⁵ Teoretiskt bör detta ha lett till att arbetsmarknadsinträdet försvårats för invandrare. Vissa negativa sysselsättningseffekter av lägstalönerna i Sverige har senare dokumenterats av Skedinger.³⁶ Det generella mönstret att en sammanpressad lönestruktur ger både högre löner och lägre sysselsättning för lågkvalificerad arbetskraft är belagt sedan länge för Sverige i Edin och Topel och Davis och Henrekson, samt av Kahn för Norge.³⁷

Regelverket kring anställningstrygghet på arbetsmarknaden, som ofta kvantifieras med hjälp av OECDs index för Employment Protection Legislation (EPL), hade i den enkla analysen i Bergh (2014b) inget större förklaringsvärde. I den fördjupade analysen i Bergh (2014a) syns dock ett tydligt samband mellan lagstiftningens strikthet och arbetslöshetsgapet.³⁸ Även tidigare forskning ger visst fog för att fundera kring anställningsskyddets utformning, även om effekterna sannolikt är små. Skedinger sammanfattar forskningen kring konsekvenserna av anställningsskyddets utformning. Både teori och empiri pekar på att lagstiftningen minskar både anställningar och uppsägningar i samma utsträckning. Anställningsskyddets omfattning förklarar således inte arbetslöshetsnivån men däremot arbetslöshetens sammansättning. Strikt anställningsskydd ökar risken för långtidsarbetslöshet, gynnar etablerade och missgynnar marginalgrupper.³⁹ I linje med detta finner Andersson och Wadensjö att ungdomar, kvinnor och invandrare är överrepresenterade i den svenska bemanningsbranschen, som till stora delar växt genom att tillhandahålla en flexibilitet som bevisligen efterfrågas av arbetsgivare.⁴⁰

³⁵ Fredriksson, P. och R. Topel. 2006. "Förändrade förutsättningar för svensk lönebildning." i Freeman m fl. (red.) Att reformera välfärdsstaten – Amerikanskt perspektiv på den svenska välfärdsstaten, SNS Förlag.

³⁶ Skedinger, Per. 2015. "Employment effects of union-bargained minimum wages: Evidence from Sweden's retail sector." *International Journal of Manpower* 36:694-710.

³⁷ Edin, P.- A. och R. Topel. 1997. "Wage policy and restructuring: The Swedish labor market since 1960. ." Sid. 155-203 i *The welfare state in transition: Reforming the Swedish model*, R. Freeman, B. Swedenborg, och R. Topel (red.). Chicago: University of Chicago Press och Davis, Steven J. och Magnus Henrekson. 1997. "Explaining National Differences in the Size and Industry Distribution of Employment." NBER Working Papers 6246 och Kahn, L M. 1998. "Against the Wind: Bargaining Recentralisation and Wage Inequality in Norway, 1987-1991." *Economic Journal* 108:603-645.

³⁸ Den centrala metodskillnaden är att i Bergh (2014b) görs endast en handfull regressioner med minsta kvadratmetoden, medan Bergh (2014a) använder en Bayesiansk algoritm som kör alla tänkbara kombinationer av förklarande variabler och beräknar viktade genomsnitt för samtliga x-variablers koefficienter.

³⁹ Skedinger, Per. 2010. *Employment Protection Legislation - Evolution, Effects, Winners and Losers*: Edward Elgar.

⁴⁰ Andersson, Pernilla och Eskil Wadensjö. 2004. "Hur fungerar bemanningsbranschen?" Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), Rapport 2004:15

Den forskning som redovisats ovan antyder alltså att länder som har mindre arbetsmarknadsgap än Sverige också skiljer sig från Sverige i flera grundläggande avseenden. De har en ekonomisk struktur med fler enkla jobb, större lönespridning och de har också större inkomstspridning på årsbasis.

Är ett brokigare och normalare Sverige möjligt?

Det dominerande budskapet från den jämförande forskningen av hur det går för utlandsfödda på arbetsmarknaden i rika länder är alltså att politiker står inför en jobbig avvägning:

För att minska arbetsmarknadsgapet mellan inrikesfödda och utlandsfödda behöver Sverige tillåta fler lågkvalificerade jobb med relativt sett lägre löner att växa fram, vilket troligen också kommer att innebära att inkomstspridningen ökar. Är det en framkomlig och önskvärd väg?

Strategin beskrivs stundom som radikal och politiskt svår genomförd. Den skulle emellertid också kunna beskrivas som en normalisering av Sverige. Figur 4 nedan visar hur Sverige ligger i förhållande till OECD-snittet uttryckt i standardavvikelse.⁴¹ Generellt sett avviker Sverige rejält från övriga OECD-länder. Andelen enkla jobb⁴² är i Sverige lägst inom EU28, hela 2,1 standardavvikelse under EU-genomsnittet (Exakta siffror för hela EU visas i figur 5).

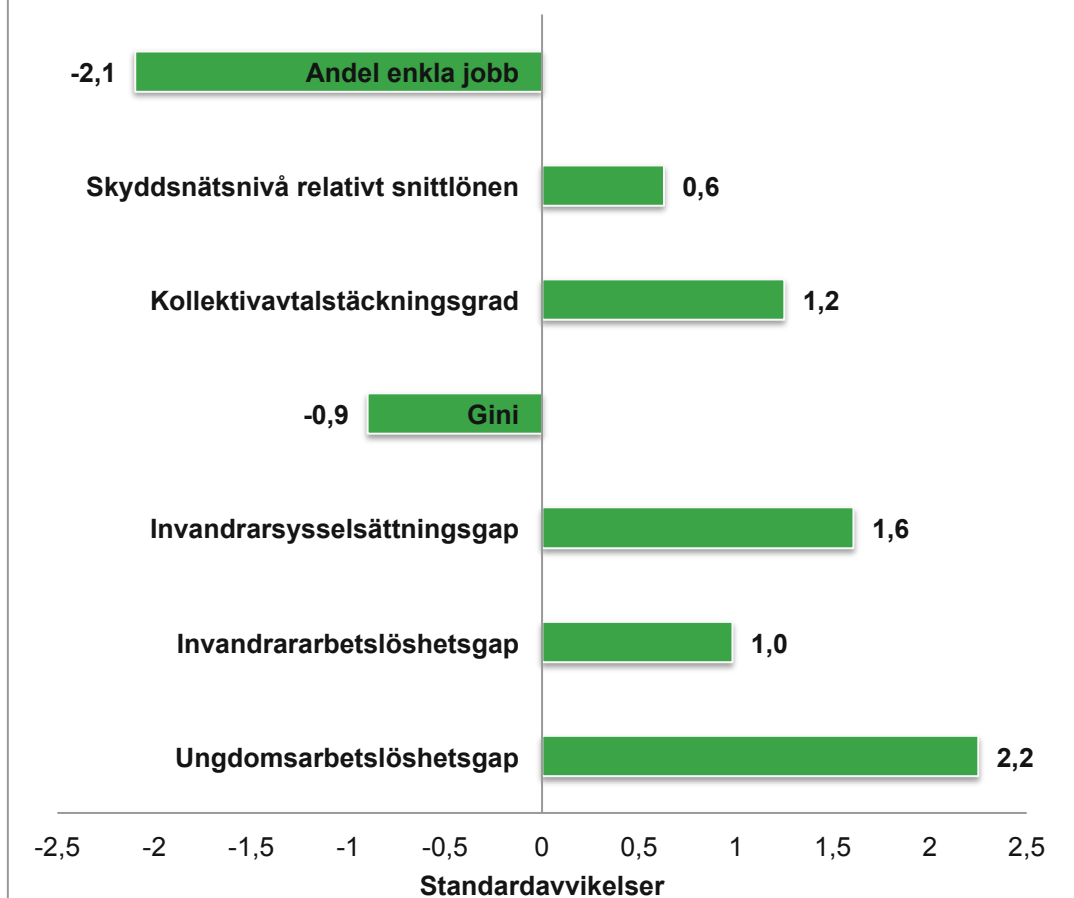
Som framgår har Sverige betydande arbetsmarknadsgap inte bara för utlandsfödda utan också för ungdomar. Vår inkomstspridning är nästan en standardavvikelse under OECD-snittet, och kollektivavtalsäckningsgraden mer än en standardavvikelse över. Det yttersta skyddsnätets nivå relativt snittlönen var 2005 drygt en halv standardavvikelse högre än OECD-genomsnittet. Här rör sig Sverige neråt av det skälet att stödet höjs med prisökningarna, inte med realinkomstillväxten.

⁴¹ När en variabel är normalfördelad finns ungefär 70 procent av observationerna i intervallet en standardavvikelse under genomsnittet till en standardavvikelse över genomsnittet.

⁴² Mätt som andelen anställda i yrken med inga eller låga utbildningskrav enligt klassificeringssystemet ISCO-08.

Figur 3. Sverige relativt OECD i sju olika dimensioner

(standardavvikelser jämfört med OECD-genomsnittet)

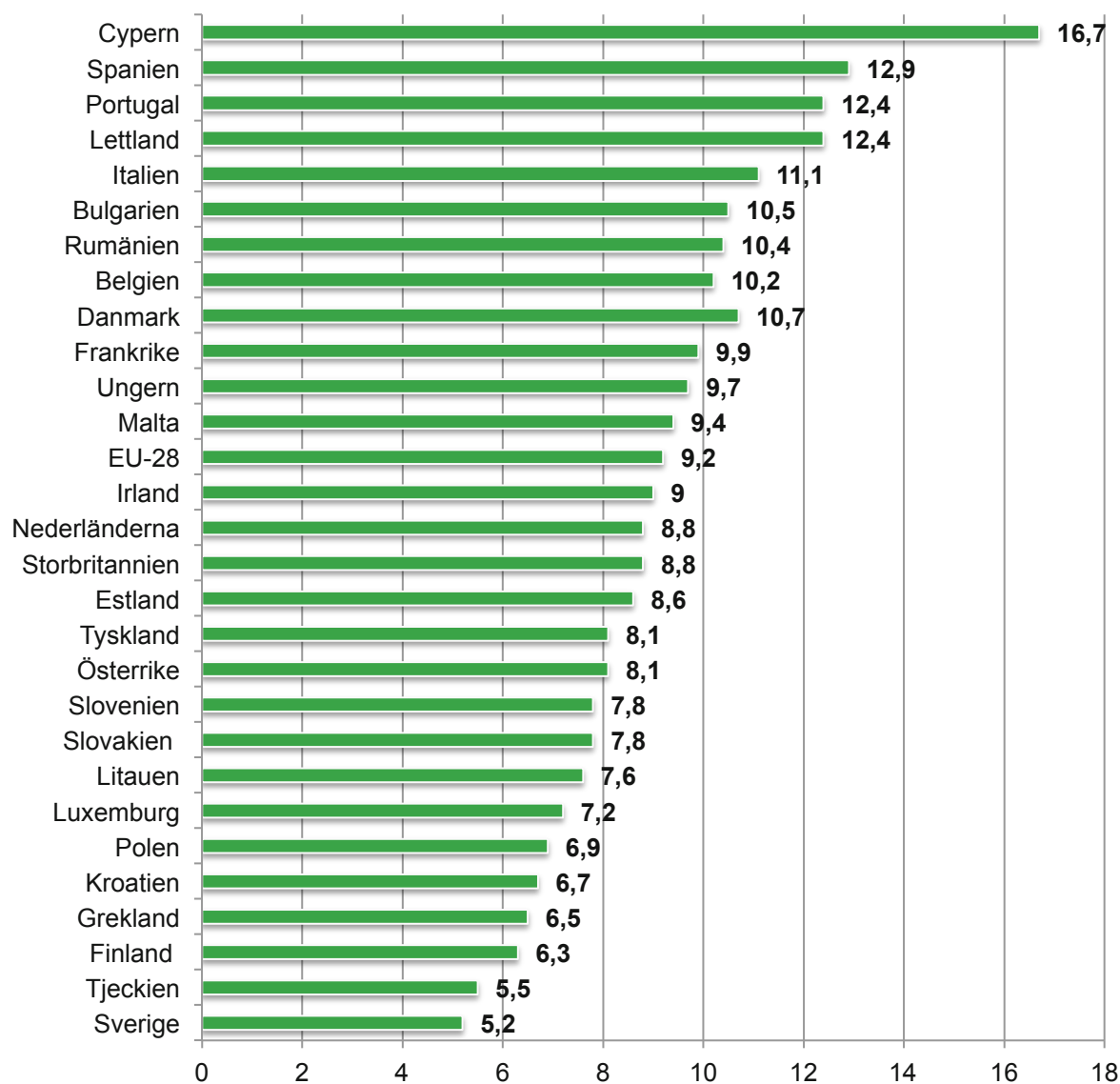

Sverige avviker alltså kraftigt från OECD genomsnittet i många av de policydimensioner som tycks spela roll för hur det går för utlandsfödda på arbetsmarknaden. Avvikelserna är lägre idag än på länge. Som visats exempelvis i Bergh och Henrekson har trenden i Sverige under lång tid varit en rörelse mot OECD-genomsnittet när det gäller exempelvis ersättningsnivåer i trygghetssystemen, facklig anslutningsgrad, kollektivavtalens täckningsgrad och inkomstskillnader.⁴³ Även det svenska anställningsskyddet har liberaliserats, även om förändringarna varit betydligt större för tillfälliga anställningar än för fast anställda. De kraftiga förändringar Sverige genomgått visar att det inte varit politiskt omöjligt förändra Sverige i riktning mot OECD-genomsnittet.⁴⁴

⁴³ Bergh, Andreas och Magnus Henrekson. 2012. Varför går det bra för Sverige? Stockholm: Fores + Ivrig förlag.

⁴⁴ Om de svenska reformerna och hur de var möjliga, se även exempelvis Bergh och Erlingsson (2009) samt Santesson-Wilson och Erlingsson (2009).

Figur 5. Andelen enkla jobb (%) i EU-länderna (2013)

Förslag att överväga

I syfte att främja en konkret diskussion kring reformer av den svenska arbetsmarknaden i syfte att förbättra de samhällsekonomiska effekterna av invandringen, presenteras nedan ett antal idéer kring politiska åtgärder som skulle kunna genomföras. Listan ska inte tolkas som att det nödvändigtvis finns entydigt forskningsstöd för just dessa specifika förslag: Helt säkert på att en reform fungerar som avsett kan man vara först efter att den genomförts och utvärderats. En samlad bedömning av empirisk och teoretisk forskning talar emellertid för att förslagen sannolikt skulle ha avsedda effekter på arbetsmarknadens funktionssätt och på arbetsmarknadsgapen mellan inrikes och utrikesfödda. Förhoppningsvis kan förslagen fungera som inspirationskälla och som utgångspunkt för politiska diskussioner och kompromisser.

Höj moms och fastighetsskatt – sänk skatten på arbete

Fler enkla jobb kan inte kommenderas fram. Men skattekilarna på arbete har stor effekt på ekonomins branschstruktur och därmed på vilken typ av jobb som finns i en ekonomi. Länder med högre skattekilarna på arbete har exempelvis mindre sysselsättning inom branscher som reparation och underhåll av kapitalvaror, hotell och restaurang, detaljhandel tvätt- och hushållsarbete.⁴⁵ För Sveriges del är det således angeläget att fundera på om vårt relativt höga skatteuttag generellt sett kan omfördelas så att skattekilarna på arbete – i synnerhet vid låga inkomster – kan minskas.

De senaste årens selektiva momssänkningar på livsmedel, böcker, tidskrifter, restauranger och cateringtjänster har skapat stora skattebortfall i en av de viktigaste skattebaserna. Enbart ett återställande av livsmedelsmomsen till normal nivå skulle ge över 20 miljarder årligen, enligt finansdepartementets redovisning av så kallade skatteutgifter. Om vi dessutom höjer den allmänna momssatsen något ökar de offentliga intäkterna rejält. En enkel mekanisk överslagsberäkning ger vid handen att en höjning till 30 procent skulle ge omkring 70 miljarder i ökade skatteintäkter. Det är en stor summa som möjliggör stora skattesänkningar i syfte att skapa en bättre fungerande arbetsmarknad. Även en återinförd

⁴⁵ Davis och Henrekson 2004

fastighetsskatt nämns ofta som en tänkbar metod att få ökade skatteintäkter med relativt små samhällsekonomiska kostnader. Kombinationen av enhetlig moms och återinförd fastighetsskatt skapar utrymme för betydande sänkningar på andra områden. Vilka skatter är då angelägna att sänka?

Ett alternativ är att sträva efter att sänka beskattningen av låga inkomster genom att höja grundavdraget, som för 2016 ligger på 18 700 kronor. Denna internationellt sett mycket låga nivå innebär exempelvis att ungdomar som sommarjobbar och den som har försörjningsstöd med sporadiska ströinkomster inte behöver tjäna särskilt mycket för att hamna över den gräns där kommunalskatt ska betalas.⁴⁶ Med högre grundavdrag minskar skattekillen för låginkomsttagare, och den hundra procentiga marginaleffekten i försörjningsstödet – som diskuteras nedan – uppkommer för ett mindre inkomstintervall.

Ett alternativ till sänkt grundavdrag är att utvidga de selektiva skattesänkningar som de så kallade RUT- och ROT-avdragen innebär. Utifrån teorin för optimal beskattning argumenterar Klein och Olovsson för att det finns stora vinster för Sveriges del att göra genom att skattemässigt gynna tjänster, i synnerhet hushållsnära tjänster, i förhållande till varor, i synnerhet kapitalvaror som används i hemmet. Det kan exempelvis ske genom höjda konsumtionsskatter och sänkta inkomstskatter.⁴⁷

En fördel med strategin är att koncentrerade skattesänkningar innebär att skattekillen kan minskas betydligt mer (än vid generella skattesänkningar), men strategin innebär också betydande gränsdragningsproblem, risk för regelfusk och politisk påverkan kring var gränsen ska gå. Oavsett vilken väg som väljs bör lägre skattekillar på framför allt låga arbetsinkomster främja uppkomsten av en arbetsmarknad med fler enkla jobb.

Förenkla skattebetalningen vid uppdrag

Utöver skatternas storlek spelar även transaktionskostnader stor roll för en marknads funktionssätt. Sverige ligger här relativt bra till genom att skattebetalningssystemet förenklats och effektiviserats flera gånger, och för de flesta anställda är numera deklara-

⁴⁶ Grundavdraget har dessutom legat still sedan 2012, vilket gör att det reellt sett har fallit från en redan mycket låg nivå.

⁴⁷ Klein, Paul och Conny Olovsson. 2015. "Bör varor och tjänster beskattas lika?" Ekonomisk Debatt 43:19-28.

skatteinbetalningsproceduren synnerligen smidig. Detsamma gäller inte företagare, och inte heller personer som försörjer sig på uppdrag utan att ha vare sig firma eller anställning. Den senare typen jobb är en potentiellt sett viktig och växande del av ekonomin som dessutom underlättas av den nya tekniken som möjliggör matchning av utbud och efterfrågan i en vanlig mobiltelefon.⁴⁸ Framväxten av denna arbetsmarknad beror inte bara på hur höga skatterna är utan också på hur smidigt de kan betalas.

I dagsläget gäller att den som betalar ut högst 999 kronor under ett år till en privatperson behöver inte göra skatteavdrag, betala arbetsgivaravgifter eller lämna kontrolluppgift. Vid betalningar mellan 999 och 10 000 kronor om året till en privatperson ska den som anlitas själv betala sin skatt och sina egenavgifter, men uppdragsgivaren ska lämna en kontrolluppgift på beloppet. Den som under ett år betalar ut mer än 10 000 kronor till en privatperson måste göra skatteavdrag och betala arbetsgivaravgifter, samtidigt som mottagaren ska deklarerera beloppet i sin årliga inkomstdeklaration.

Här finns anledning att fundera både kring om samtliga dessa gränser kan höjas, samt om det administrativa förfarandet kan förenklas och läggas enbart på den ena parten.

⁴⁸ Se exempelvis www.taskrunner.se/ och <http://www.buddlr.com/>.

Gör a-kassan till en omställningsförsäkring

Det finns samhällsekonomiska argument för att ha en förhållandevis generös arbetslöshetsersättning. En försäkring ger den enskilde trygghet, och arbetsmarknaden kan fungera bättre när arbetslöshetsersättningen gör arbetslösheten mindre dramatisk för den enskilde. En högre a-kassa ökar värdet av att ha ett jobb för arbetslösa som inte är kvalificerade för a-kassa.⁴⁹ Under rätt omständigheter kan ersättningen dessutom bidra till en mer flexibel arbetsmarknad med bättre matchning och flexibilitet.

Arbetslöshetsersättningen kan också göra att det blir mindre riskabelt att byta arbetsgivare och sektor.⁵⁰ Ersättningen kan också möjliggöra ett mer kostsamt arbetssökande, genom att individen har råd att göra resor, ta personliga kontakter och inte enbart måste koncentrera sig på sin kortsiktiga försörjning.⁵¹

Dessa samhällsekonomiskt positiva effekter av en generös arbetslöshetsförsäkring måste vägas mot de icke-önskvärda effekter som ersättningen har på människors beteende. Även om ersättningen teoretiskt gör att individen har bättre ekonomiska möjligheter flytta dit jobben finns, minskar den också drivkrafterna att göra så: Ersättningen gör ju att försörjningen är tryggad även utan flytt. Den gängse synen inom nationalekonomi är att arbetslöshetsförsäkringen motverkar incitamenten att flytta dit jobben finns.⁵²

Långvariga ersättningsperioder ökar också risken för så kallade hysteris-effekter, det vill säga att den långa arbetslöshetsperioden i sig blir ett hinder för att få jobb.⁵³ Tid i arbetslöshet ses som en förslitning av humankapitalet som av Keane och Wolpin har uppskattats till motsvarande 10 procent årligen för arbetare och 30 procent årligen för tjänstemän.⁵⁴

⁴⁹ Mortensen, Dale. 1977. "Unemployment Insurance and Job Search Decisions." *Industrial and Labor Relations Review* 30:505–517.

⁵⁰ Se Sjöberg (2008) som även finner empiriskt stöd för dessa effekter i 14 europeiska länder.

⁵¹ Tatsiramos, K. 2009. "Geographic labour mobility and unemployment insurance in Europe." *Journal of Population Economics* 22:267-283.

⁵² Se exempelvis Hassler m fl. (2005).

⁵³ Se Blanchard och Summers (1986), samt översikten av Ball (2009).

⁵⁴ Keane, M. P. och K. I. Wolpin. 1997. "The career decisions of young men." *Journal of Political Economy* 105:473–522.

För att motverka dessa oönskade effekter kan ersättningen försees med självrisker. Till exempel innebär en karenperiod att kostnaden för missbruk av systemet ökar. Ett annat verktyg är att förse ersättningen med tidsgränser. Det är väl belagt att risken att förlora a-kassan inom den närmsta framtiden tenderar att öka individens sökintensitet signifikant.⁵⁵ Roed och Westlie visar att sökaktiviteten ökar inte bara innan ersättningen tar helt slut, utan även inför förändringar som gör ersättningen mindre attraktiv, såsom införande av motprestationen att delta i arbetsmarknadsutbildning.⁵⁶

Hur kan de samhällsekonomiska vinsterna av en generös arbetslöshetsförsäkring åstadkommas samtidigt som de negativa effekterna minimeras? Det enkla svaret är att ersättningen bör vara relativt hög, men också kort och försees med tydliga tidsgränser så att långa perioder i arbetslöshet motverkas. Intressant nog har alltså det svenska systemet under lång tid utvecklats i motsatt riktning mot vad forskningen talar för: Den svenska a-kassan är inte längre särskilt generös, men det går – genom deltagande i olika typer av åtgärder – fortfarande att få ersättning under långa perioder.⁵⁷

Mot bakgrund av forskningsläget är ett antal reformidéer värda att överväga och utreda vidare. Mycket talar för att a-kassan i likhet med andra socialförsäkringar bör vara obligatorisk. Oavsett om den är obligatorisk eller frivillig bör utformningen vara sådan att den verkligen fungerar som en omställningsförsäkring. Tänkbara inslag i en sådan utformning kan vara:

- En karensmånad, för att signalera att alla bör ha en buffert på åtminstone en månadslön och för att minimera missbruk av arbetslöshetsersättningen.
- 75 procent ersättning i tre månader, för att fungera som standardtrygghet och underlätta sökande av jobb som ger minst lika bra inkomst som den tidigare anställningen gav. Det övre ersättningstaket bör då justeras så att huvuddelen av medelklassen faktiskt får 75 procent av sin inkomst i ersättning.

⁵⁵ Se exempelvis Katz (1990), Carling et al. (2001) och Røed et al. (2008).

⁵⁶ Roed, Knut och Lars Westlie. 2012. "Unemployment Insurance in Welfare States: The Impacts of Soft Duration Constraints." *Journal of the European Economic Association* 10:518-554.

⁵⁷ På pappret gäller att ersättningen idag trappas ned från dag 201 till 70 procent. Men de som ligger ovanför ersättningstaket märker inte något av denna sänkning. Detsamma gäller den sänkning till 65 procent som görs efter ersättningsperiodens slut, då ersättningen ersätts och av så kallat aktivitetsstöd.

- Sänk ersättningen till 60 procent efter de första tre månaderna, för att skapa ett tydligt incitament att hitta jobb snabbt.
- Sänk ersättningen till 50 procent efter ytterligare tre månader.
- Efter tre månader med 50 procents ersättning upphör försäkringsersättningen.

Sanktionsmekanismen i detta system är enkel och tydlig: Den som inte hittar ett jobb snabbt får sin ersättning sänkt, varefter ersättningen dras in. Därmed minskar behovet av regler om att söka ett visst antal jobb i månaden och liknande. Detsamma gäller regler om att ersättningen ska dras in om den arbetslösa tackar nej till ett visst antal jobb. Sådana regler behövs främst när möjligheten att få ersättning under mycket lång tid riskerar skapa stora beteendeförändringar.

Ett stort hinder för denna reform är den givna frågan: Vad händer efter att a-kassan är slut? Svaret är att den som fortfarande då inte hittat egen försörjning kommer att behöva söka försörjningsstöd. I den mån detta är ett politiskt omöjligt svar, talar det för att reformera även försörjningsstödet – snarare än att ålägga a-kassan de svårförenliga uppgifterna att vara både omställningsförsäkring och försörjningsstöd.

Öka drivkrafterna till arbete i försörjningsstödet

Ekonomiskt bistånd är beteckningen på all ekonomisk hjälp enligt Socialtjänstlagen. Denna består av försörjningsstödet som är en ersättning för att täcka den dagliga försörjningen och tillfälligt stöd för oregelbundna utgifter.⁵⁸ I en bilaga till Långtidsutredningen 2011⁵⁹ beskriver Mörk försörjningsstödet och hur det påverkar människors möjligheter och drivkrafter att komma i arbete.⁶⁰ Mörk konstaterar att försörjningsstödet skiljer sig från de flesta övriga transfereringar på ett antal väsentliga punkter:

- Ansvaret för försörjningsstödet ligger på primärkommunerna, inte på staten.

⁵⁸ Något "socialbidrag" finns således inte längre.

⁵⁹ SOU 2011:11

⁶⁰ Mörk, Eva. 2011. "Från försörjningsstöd till arbete – Hur kan vägen underlättas?" Bilaga 11 till Långtidsutredningen 2011.

- Försörjningsstödet är behovsprövat och kräver att mottagaren inte har exempelvis sparande eller ägodelar som kan säljas (till skillnad från socialförsäkringarna som är utformade som rättigheter).
- Försörjningsstödet beviljas på hushållsnivå, inte till individen (till skillnad från skatter och de flesta övriga transfereringar)

Försörjningsstödet konstruktion försvagar kraftigt de ekonomiska incitamenten till arbete. Bidragets avtrappning mot alla arbetsinkomster fungerar i praktiken som en hundra procentig marginalskatt på alla arbetsinsatser inom hushållet, något som ofta brukar kallas *fattigdomsfälla*. Längre innebar en strikt tolkning av reglerna exempelvis att hushållets försörjningsstöd minskades krona för krona även mot barnens inkomst från sommarjobb och extraarbete. 2007 ändrades detta så att barn och skolungdomar får lov att tjäna upp till ett halvt basbelopp utan att stödet minskar.

Den hundra procentiga marginalet effekten är en följd av att försörjningsstödet är tänkt att vara ett yttersta skyddsnet. En fullständig avtrappning är också det i särklass vanligaste inom OECD. Däremot är det numera vanligt i många andra länder att en del inkomster får undantas från avtrappningen och alltså inte minskar stödet.⁶¹

Hur stort är problemet med den fullständiga avtrappningen av försörjningsstödet mot övriga inkomster? Svaret är att det beror på hur högt stödet är. Ju högre nivå försörjningsstödet garanterar, desto mer måste mottagaren tjäna för egen maskin innan det märks i den egna plånboken. Fattigdomsfällan vore således inte något större problem om nivån på stödet var väldigt låg; Dels skulle den låga nivån i sig vara en kraftig drivkraft för arbete, dels skulle stödet snabbt vara helt avtrappat mot ökade arbetsinkomster.

Det kanske mest problematiska med försörjningsstödet konstruktion är att den hårt straffar alla som tjänar pengar vitt och uppger detta för socialtjänsten jämfört med att ha svarta inkomster i den informella ekonomin.

⁶¹ En sådan möjlighet finns numera även i Sverige, men den används i begränsad utsträckning och har endast fått marginell betydelse.

Forskning visar att förändringar av incitamentsstrukturen i försörjningsstödet eller liknande bidrag påverkar människors beteende.⁶² Med tanke på den svenska konstruktionen där boendekostnader täcks vilket skapar en betydligt större fattigdomsfälla än i de flesta andra OECD-länder, finns alltså betydande reformpotential. En studie av Dahlberg m.fl. rörande aktiveringskrav på socialbidragstagare i Stockholm har också visat på positiva effekter i form av lägre bidragstagande och högre sysselsättning, särskilt för ungdomar och utlandsfödda.⁶³

En relativt enkel reform skulle vara att låta boendekostnaden ingå som en schablon i riksnormen men på lägre nivå än vad som idag betalas ut i genomsnitt. Det skapar incitament att bo billigare, och minskar därmed risken att fattigdomsfällan förvärras. Ytterligare incitament kan skapas genom att låta hyran fungera som undantagsbelopp, så att stödet inte avtrappas mot arbetsinkomster som understiger hyran. På så sätt blir det möjligt för mottagare att bo kvar även i boende som är dyrare än genomsnittet, givet att mottagaren själv kan arbeta ihop en del av hyran.

Försörjningsstödet utformning är ett av de områden där politiska beslut har störst effekt på de ekonomiska incitament som påverkar människors beteende i utsatta områden. Det är dock svårt att komma ifrån att Sveriges skattestruktur också spelar stor roll. Sverige var länge ett land där skatten på låginkomsttagares arbete var markant högre än i andra länder. Det mått som ofta används är den totala skattekillen på en person som tjänar två tredjedelar av en genomsnittlig arbetarlön. Efter de senaste årens jobbskatteavdrag sticker Sverige inte längre ut på samma sätt – även om vi fortfarande ligger högt inom EU.

Mycket talar alltså för att på något sätt förändra stödet till människor med försörjningssvårigheter så att det i mindre utsträckning subventionerar fritid och i större utsträckning uppmuntrar till eget arbete.⁶⁴ En relaterad idé värd att utreda är införandet av någon typ av anställningspeng. Brown et al. analyserar en sådan anställningspeng (så kallad "hiring voucher") och kommer fram till att den sannolikt skulle öka sysselsättningen utan att öka

⁶² Se exempelvis Fortin et al. (2004), Lemieux och Milligan (2008) och Milligan och Stabile (2007). Dock finner van der Klaauw och van Ours (2010) att en holländsk reform med bonus till den mottagare som hittar ett arbete och behåller detta i minst sex månader var verkningslös.

⁶³ Dahlberg, Matz, Kajsa Hanspers, och Eva Mörk. 2008b. "Effekter av aktiveringskrav på socialbidragstagare i Stockholms stadsdelar." IFAU Rapport 2008:24.

⁶⁴ Den nationalekonomiska argumentationen för låglönesubventioner som är mest känd är förmodligen Phelps (1994). Senare forskning har modifierat slutsatsen en smula, från låglönesubventioner till stöd riktat mot långtidsarbetslösa.

inkomstspridningen och utan att belasta de offentliga finanserna.⁶⁵ Även Pavoni kommer fram till att en effektiv arbetslöshetsförsäkring bör innehålla lönesubventioner för den som varit arbetslös länge.⁶⁶ I en metastudie av 33 empiriska studier utvärderar Butschek och Walter fyra typer av arbetsmarknadsåtgärder: arbetsmarknadsutbildning, sökhjälp, skyddad sysselsättning inom offentlig sektor samt låglönestöd, och drar slutsatsen att endast låglönestöd kan rekommenderas med tillförsikt.⁶⁷ I Svensk kontext har Dahlberg et al. också föreslagit lönesubventioner för långtidsarbetslösa som ett förslag för att motverka fattigdom.⁶⁸

Gör arbetsmarknaden till en marknad

Både turordningsreglerna vid uppsägningar och kollektivavtalens dominans försämrar arbetsmarknadens funktionssätt. På många andra marknader eftersträvas en hög grad av konkurrens eftersom denna förväntas gynna både konsumenter på kort sikt och den samhällsekonomiska utvecklingen på lång sikt, och ett särskilt verk – Konkurrensverket – har inrättats för att främja konkurrens och bekämpa kartellbildning. I konkurrenslagen stadgas emellertid explicit att ”lagen är inte tillämplig på överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagare om lön eller andra anställningsvillkor”⁶⁹ vilket kan tolkas som att lagstiftarna inte vill att konkurrens ska råda på arbetsmarknaden. Istället sker prisbildningen genom kartellorganisationer som vi är vana vid att kalla arbetsmarknadens parter.

När arbetsmarknaden betraktas ur ett konkurrensperspektiv är det mindre förvånande att nyanlända har svårigheter; De är mindre välorganiserade, deras intressen är inte självklart representerade i existerande fack och arbetsgivarorganisationer och arbetsmarknadens regelverk gör det svårare för dem att konkurrera om jobben. Mycket talar således för att nyanlända skulle vinna på en arbetsmarknad med större inslag av fri konkurrens. Men hur ska ökad konkurrens åstadkommas?

⁶⁵ Brown, Alessio J. G., Christian Merkl, och Dennis J. Snower. 2011. "Comparing the Effectiveness of Employment Subsidies." *Labour Economics* 18:168-179.

⁶⁶ Pavoni, Nicola. 2009. "Optimal Unemployment Insurance, with Human Capital Depreciation, and Duration Dependence." *International Economic Review* 50:323-362.

⁶⁷ Butschek, Sebastian och Thomas Walter. 2014. "What Active Labour Market Programmes Work for Immigrants in Europe? A Meta-Analysis of the Evaluation Literature." *IZA Journal of Migration* 3:1-18.

⁶⁸ Dahlberg, Matz, Karin Edmark, Jörgen Hansen, och Eva Mörk. 2008a. Fattigdom i folkhemmet - från socialbidrag till självförsörjning. Valfördrådets rapport 2008: SNS.

⁶⁹ Lag 2008:579, §2.

Kollektivavtalen sätter helt enkelt lönekonkurrensen ur spel. Som framhållits från flera håll de senaste åren ligger de svenska lägstalönerna enligt gällande kollektivavtal betydligt högre än i jämförbara länder.^{70,71} Särskilt intressant är lönestrukturen inom de sektorer där fler enkla jobb skulle kunna skapas, exempelvis inom hotell och restaurang eller lagerarbete, där lägstalönerna överstiger 20 000 kronor i månaden även för den som helt saknar erfarenhet.⁷²

Den som vill förändra den svenska arbetsmarknaden måste välja huruvida förändringen ska ske inom den rådande modellen genom att kollektivavtalens innehåll förändras. Fördelen är att de grundläggande spelreglerna då inte behöver förändras. Nackdelen är att politiker inte kan bestämma om kollektivavtalens innehåll. Den som vill förändra exempelvis ingångslöner och ob-tillägg måste övertyga arbetsmarknadens parter om att dessa förändringar är önskvärda. Den vägen har visat sig svår. En framgångsrik förändring av innehållet i kollektivavtalen förutsätter dessutom kunskap om på vilket sätt dessa bör förändras för att utlandsfödda ska klara sig bättre på arbetsmarknaden. Det är naturligtvis möjligt att göra ett antal kvalificerade gissningar om vilka delar av kollektivavtalen som är störst hinder för tillkomsten av nya enkla jobb, men det bästa sättet att få kunskap om detta är att låta nya arbetsgivare, företag, verksamheter att växa fram successivt utan att facken kan tvinga fram kollektivavtal genom stridsåtgärder.

Ersätt turordningsreglerna med generell anställningstrygghet

En mindre förändring än att ändra kollektivavtalens ställning genom att begränsa stridsåtgärderna är att förändra turordningsreglerna vid uppsägningar. Empirin talar alltså inte för att anställningsskyddet generellt måste minska för att sysselsättningen ska kunna öka. Däremot finns det mycket som tyder på att det skulle främja utsatta grupper med svag koppling till arbetsmarknaden om vi kunde motverka den tudelade arbetsmarknaden där nästan hela företagets behov av flexibilitet och anpassning sker med hjälp av tillfälliga kontrakt och tidsbegränsade anställningar. Ett sätt att göra detta är att ersätta turordningsreglerna i

⁷⁰ Hassler m.fl., (2016) "Fel om strukturomvandling av arbetsmarknaden", DN-debatt 2016-01-11.

⁷¹ Se exempelvis Finanspolitiska rådet och den statistik som sammanställts på sajten ekonomifakta.se.

⁷² Medlingsinstitutet, "Urval av överenskommelser träffade under år 2013 med lägstalöner/minimilöner för 18 år och äldre", tillgänglig på <http://www.mi.se/files/PDF-er/lagstlonerny.pdf> [läst 2016-01-31]

lagen om anställningsskydd (LAS) med generella regler om uppsägningstid eller avgångsvederlag.

Motverka negativa effekter av ökad lönespridning

Eftersom de åtgärder som skulle skapa en bättre fungerande arbetsmarknad också ger upphov till ökad löne- och inkomstspridning är det en god idé att noga följa utvecklingen och vidta åtgärder för att minska risken att människor fastnar i relativt lågbetalda jobb under lång tid. Det kräver till att börja med någon form av standardiserad statistik över inkomströrlighet. Dagens fördelningspolitiska diskussion kretsar i stor utsträckning kring den årliga inkomstfördelningen. Men gini-koefficienter och andra mått på den årliga spridningen av disponibla inkomster säger inget om hur länge en person befinner sig längst ner i inkomstfördelningen. I bästa fall innebär en mer flexibel arbetsmarknad att fler personer får chans att göra en lönekarriär som förvisso börjar med ett relativt lågbetalt jobb men som med tiden ger ökade kunskaper och därmed ökade lön. Ökad spridning i den årliga inkomstfördelningen uppfattas sannolikt av många som mindre problematiskt om det samtidigt är sällsynt att människor fastnar i långvarig fattigdom. I dag är kunskapen om hur långvarig fattigdom och inkomströrlighet utvecklats över tiden förvånansvärt begränsad.

Det är också en god idé att kombinera åtgärder för en fungerande arbetsmarknad med åtgärder som motverkar ökade inkomstklyftor och minskar risken att arbetsmarknadsgapen minskar endast till priset av att det uppstår fler s.k. *working poor* i Sverige. På lång sikt vet vi att en högkvalitativ sammanhållen grundskola har den effekten.⁷³ När det gäller utlandsföddas möjligheter att lära sig svenska finns även övertygande studier som visar att deltagande i barnomsorg har effekt: Fredriksson m fl. visade att deltagande i barnomsorg minskade skillnaderna i språklig förmåga mellan barn med invandrarbakgrund och barn med infödda föräldrar. Ett år i förskolan minskade den totala skillnaden mellan invandrare och infödda i språklig förmåga vid 13 års ålder med 10 procent.⁷⁴ På kortare sikt kan ett höjt flerbarnstillägg i barnbidraget vara

⁷³ Meghir, Costas och Mårten Palme. 2005. "Educational Reform, Ability, and Family Background." *American Economic Review* 95:414-425.

⁷⁴ Fredriksson, P., C. Hall, E.-A. Johansson, och P. Johansson. 2010. "Do preschool interventions further the integration of immigrants? Evidence from Sweden." i *Essays on Schooling, Gender, and Parental Leave*, E.-A. Johansson (red.). *Economic Studies* 121, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.

ett relativt träffsäkert sätt att förbättra marginalerna för hushåll med ansträngd ekonomi utan nämnvärt försämra drivkrafterna för arbete.

Förenkla etableringsprocessen: F-skattsedel istället för etableringsersättning?

En genomgång som denna vore inte komplett utan några ord om den så kallade etableringsprocessen, d.v.s. de rutiner som nyanlända genomgår från asylprövning till den tänkta etableringen på den svenska arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan och länsstyrelserna har i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) utrett hur samverkan och samordning i etableringsprocessen för nyanlända kan utvecklas och förbättras. Slutrapporten lämnades in 22 februari 2013.⁷⁵ Rapporten och dess slutsatser är en utmärkt illustration av Sveriges utmaningar, och hyser flera illustrationer av varför Sverige inte tjänar mer på invandringen.

Till att börja med kan konstateras att etableringsprocessen är komplicerad, utdragen och involverar många olika offentliga aktörer. Det framgår också tydligt att etableringsprocessen inte har något tydligt arbetsfokus. När rapporten skriver om målet att nyanlända ska "klara sin försörjning" är det inte försörjning genom eget arbete som åsyftas. Målet kan istället beskrivas som att det vid varje tidpunkt i etableringsprocessen ska finnas ett särskilt bidrag som den nyanlände kan använda sig av, så att hen inte behöver vända sig till kommunen för ekonomiskt bistånd. En huvudpoäng i rapporten är för övrigt att Sverige misslyckats med detta mål – trots att tanken explicit var att undvika ekonomiskt bistånd. På sid 28 i rapporten står följande att läsa:

"I förarbetena till etableringsuppdraget uppmärksammades att det finns en risk att många av de nyanlända under tiden från uppehållstillstånd fram till den första utbetalningen skulle få svårt att klara sin försörjning, eftersom etableringsersättningen betalas ut i efterskott. För att undvika att personerna under denna tid skulle behöva vända sig till kommunen för att söka ekonomiskt bistånd infördes två typer av etableringsersättning. En ersättning som utgår från personens deltagande i aktiviteter

⁷⁵ Arbetsförmedlingen (2013). Etablering av vissa nyanlända – Samverkan och samordning. Dnr AF-2011/414101 (2013-02-22)

enligt överenskommen etableringsplan (EEP), och en något lägre ersättning som kan betalas ut under den tid som individen medverkar till att upprätta en etableringsplan (EEM).”

Problemen orsakas av att dagersättning enligt Lag om mottagande av asylsökande (LMA) sker kontinuerligt, 30 dagar i förskott. Etableringsersättningen utbetalas däremot i efterskott, och glappet däremellan innebär att de allra flesta tidigt vänder sig till kommunen för att söka ekonomiskt bistånd. Rapporten redogör detaljerat för hur utbetalningsdatum för olika bidrag förhåller sig till varandra, men lyckas också att i en mening sätta fingret på ett större problem:

”Nuvarande konstruktion av etableringsersättningen får konsekvensen att deltagarna tvingas fokusera på att navigera genom olika ersättnings- och bidragssystem istället för på arbete.”
(s. 30)

En tänkbar uppsida av den tämligen rigida och omständliga etableringsprocessen skulle kunna tänkas vara att de flesta vanliga behov faktiskt rutinmässigt kartläggs och hanteras. Så har dock inte varit fallet. I rapporten konstateras lakoniskt att:

”...många nyanlända arbetssökande i inledningsskedet av etableringsprocessen behöver vägledning i frågor som rör vardagslivet. Det handlar till exempel om vart individen ska vända sig för att få stöd i olika samhällsfrågor (till exempel försörjning, barnomsorg, bostad, vård) och hjälp med att förstå innebörden av olika besked som individen får. [...] I början av etableringen uppstår det ofta många praktiska frågor som till exempel vem som ska hjälpa individen att ansöka om id-kort, öppna bankkonto, betala räkningar eller med anmälan till bostadsköer.” (s. 13)

Vidare påtalas att det inte klarlagts exakt vilken praktisk hjälp som ska ingå i det stöd staten betalar kommunerna för att tillhandahålla (s 14).

Trots upprättande av en etableringsplan – i vars upprättande den nyanlände fått ersättning för att medverka – är det alltså alltjämt oklart vem som ansvarar för att hjälpa den nyanlände med många av de mest basala uppgifterna.

Det bestående intrycket av rapporten är att mycket av etableringsprocessen alltjämt består av offentliga hjälpinsatser som dessutom är dåligt koordinerade. Om fokus verkligen vore arbete, varför inte snabbt se till att den nyanlände får personnummer, bankkonto och en F-skattsedel?

Avslutning

Invandring av lågkvalificerad arbetskraft framställs ofta som ett problem. Ekonomiskt sett uppstår emellertid flera fördelar när invandrare tillåts påverka lönestrukturen: Lägre löner betyder lägre kostnader för företagen, vilket i förlängningen genom konkurrens betyder lägre priser för konsumenterna. Det bör noteras att dessa mekanismer inte bara är teoretiska resonemang utan praktiskt betydelse: Övertygande studier i USA har visat både att invandring av lågkvalificerad arbetskraft leder till lägre priser på hushållsnära tjänster och att sådana prissänkningar kan leda till ökat arbetsutbud för högutbildade amerikanska kvinnor.^{76, 77}

På liknande sätt har D'Amuri och Peri i en studie av 15 länder i Västeuropa 1996–2010 att invandrare genom att ta enkla jobb har omallokerat arbetskraften så att infödda fått jobb med högre lön, och de visar också att denna effekt är större i länder med mer flexibel arbetsmarknad.⁷⁸ En ny studie av Boubtane m.fl. visar dessutom att Invandringen till OECD-länderna under perioden 1986–2006 bidragit till ökad tillväxt av BNP per capita.⁷⁹

Sveriges oförmåga eller ovilja att låta arbetsmarknaden fungera som en marknad är alltså ett problem inte bara för de invandrare och flyktingar vi tagit emot – det är också ett problem för oss själva eftersom vi inte får del av de samhällsekonomiska vinster som invandringen skulle kunna innebära. Mot den bakgrunden skulle man kanske kunna förvänta sig att den svenska debatten i hög utsträckning kretsade kring olika sätt att ge Sverige en bättre fungerande arbetsmarknad så att både svenskfödda och utlandsfödda ska vinna mer på invandringen. Det gör den inte i särskilt stor utsträckning, men förhoppningsvis kan idéerna i den här rapporten bidra en liten smula till att en sådan debatt kommer igång.

⁷⁶ Cortes, Patricia. 2008. "The Effect of Low Skilled Immigration on U.S. Prices: Evidence from Cpi Data." *Journal of Political Economy* 116(3):381-422.

⁷⁷ Cortés, Patricia och Tessada, Jose. 2011. "Low-skilled Immigration and the Labor Supply of Highly Skilled Women" av, *American Economic Journal: Applied Economics*, 3(3):88-123.

⁷⁸ D'Amuri, Francesco och Giovanni Peri. 2014. "Immigration, Jobs, and Employment Protection: Evidence from Europe before and During the Great Recession." *Journal of the European Economic Association* 12(2):432-64. doi: 10.1111/jeea.12040.

⁷⁹ Boubtane, Ekrame, Jean-Christophe Dumont, och Christophe Rault. 2016. "Immigration and economic growth in the OECD countries 1986–2006." *Oxford Economic Papers* 68:340-360.

Referenser

Abdullah, Abdul, Hristos Doucouliagos, och Elizabeth Manning. 2015. "Does education reduce income inequality? A meta-regression analysis." *Journal of Economic Surveys* 29:301-316.

Andersson, Pernilla och Eskil Wadensjö. 2004. "Hur fungerar bemanningsbranschen?" Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), Rapport 2004:15

Ball, Laurence M. 2009. "Hysteresis in Unemployment: Old and New Evidence." NBER Working Paper No. 14818.

Bergh, A. 2014a. "Explaining Cross-Country Differences in Labor Market Gaps between Immigrants and Natives in the OECD " IFN Working Paper No. 1036.

Bergh, A. 2014b. "Utlandsföddas svårigheter på den svenska arbetsmarknaden – partiernas lösningar är otillräckliga." *Ekonomisk Debatt* 42:67-78.

Bergh, Andreas och Gissur Ó Erlingsson. 2009. "Liberalization without Retrenchment: Understanding the Consensus on Swedish Welfare State Reforms." *Scandinavian Political Studies* 32:71-94.

Bergh, Andreas och Magnus Henrekson. 2012. *Varför går det bra för Sverige?* Stockholm: Fores + Ivrig förlag.

Bergh, Andreas och Karin Zelano. 2012. *Från utsatt till utmärkt*: Fores.

Blanchard, Olivier och Lawrence Summers. 1986. "Hysteresis and the European Unemployment Problem." *NBER Macro Annual*.

Brown, Alessio J. G., Christian Merkl, och Dennis J. Snower. 2011. "Comparing the Effectiveness of Employment Subsidies." *Labour Economics* 18:168-179.

Butschek, Sebastian och Thomas Walter. 2014. "What Active Labour Market Programmes Work for Immigrants in Europe? A Meta-Analysis of the Evaluation Literature." *IZA Journal of Migration* 3:1-18.

- Büchel, F och J. R. Frick. 2005. "Immigrants' Economic Performance across Europe – Does Immigration Policy Matter?" *Population Research and Policy Review* 24:175–212.
- Carling, Kenneth, Bertil Holmlund, och Altin Vejsiu. 2001. "Do Benefit Cuts Boost Job Finding? Swedish Evidence from the 1990s." *Economic Journal* 111:766-790.
- Carlsson, Magnus och Dan-Olof Rooth. 2007. "Evidence of ethnic discrimination in the Swedish labor market using experimental data." *Labour Economics* 14:716-729.
- Cortes, Patricia. 2008. "The Effect of Low Skilled Immigration on U.S. Prices: Evidence from Cpi Data." *Journal of Political Economy* 116(3):381-422.
- Cortés, Patricia och Tessada, Jose, Low-skilled Immigration and the Labor Supply of Highly Skilled Women" av, *American Economic Journal: Applied Economics*, 3(3):88-123.
- D'Amuri, Francesco och Giovanni Peri. 2014. "Immigration, Jobs, and Employment Protection: Evidence from Europe before and During the Great Recession." *Journal of the European Economic Association* 12(2):432-64. doi: 10.1111/jeea.12040.
- Dahlberg, Matz, Karin Edmark, Jörgen Hansen, och Eva Mörk. 2008a. *Fattigdom i folkhemmet - från socialbidrag till självförsörjning. Valfärdsrådets rapport 2008: SNS.*
- Dahlberg, Matz, Kajsa Hanspers, och Eva Mörk. 2008b. "Effekter av aktiveringskrav på socialbidragstagare i Stockholms stadsdelar." *IFAU Rapport 2008:24.*
- Davis, Steven J. och Magnus Henrekson. 1997. "Explaining National Differences in the Size and Industry Distribution of Employment." *NBER Working Papers* 6246.
- . 2004. "Tax Effects on Work Activity, Industry Mix and Shadow Economy Size: Evidence from Rich-Country Comparisons." *NBER Working Papers* 10509.

Edin, P.-A., P. Fredriksson, H. Grönqvist, och O. Åslund. 2009. "Bostadssegregationens effekter på flyktingbarns skolresultat" IFAU Rapport 2009:18.

Edin, P.- A. och R. Topel. 1997. "Wage policy and restructuring: The Swedish labor market since 1960. ." Sid. 155-203 i *The welfare state in transition: Reforming the Swedish model*, R. Freeman, B. Swedenborg, och R. Topel (red.). Chicago: University of Chicago Press.

Edin, Per-Anders, Peter Fredriksson, och Olof Åslund. 2003. "Ethnic Enclaves and the Economic Success of Immigrants: Evidence from a Natural Experiment." 118:329-357.

Ekberg, J. 1999. "Immigration and the Public Sector: Income Effects for the Native Population in Sweden." *Journal of Population Economics* 12:411-430.

Ekberg, Jan. 2009. "Invandringen och de offentliga finanserna." Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2009:3.

—. 2011. "Will Future Immigration to Sweden Make It Easier to Finance the Welfare System?" *European Journal of Population* 27:103-124.

Faist, Thomas. 1996. "Immigration, Integration and the Welfare State." Sid. 227-250 i *The Challenge of Diversity Integration and Pluralism in Societies of Immigration*, A. Heller, R. Bauböck, och A. R. Zolberg (red.). Aldershot: Avebury.

Fortin, B, G Lacroix, och S Drolet. 2004. "Welfare benefits and the duration of welfare spells: Evidence from a natural experiment in Canada." *Journal of Economic Surveys* 20:357-386.

Fredriksson, P. , C. Hall, E.-A. Johansson, och P. Johansson. 2010. "Do preschool interventions further the integration of immigrants? Evidence from Sweden." i *Essays on Schooling, Gender, and Parental Leave*, E.-A. Johansson (red.). *Economic Studies* 121, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.

Friedberg, Rachel M. och Jennifer Hunt 1995. "The Impact of Immigrants on Host Country Wages, Employment and Growth." sid. 23.

Grönqvist, H. 2009. "Essays in Labor and Demographic Economics." Doktorsavhandling, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.

Hassler, John, Jose Rodríguez Mora, Kjetil Storesletten, och Fabrizio Zilibotti. 2005. "A positive theory of geographic mobility and social insurance." *International Economic Review* 46:263-303.

Heinö, Andreas Johansson. 2015. *Farväl till folkhemmet : frihet, jämlikhet och sammanhållning i invandrar: Timbro.*

Hjerm, Mikael (2002), *Invandrings- och integrationspolitik, kapitel 2 i "Integration till svensk välfärd? Levnadsförhållanden Om invandrares välfärd på 90-talet"*, *Levnadsförhållanden Rapport 96*, SCB och Arbetslivsinstitutet.

Jean, Sébastien och Miguel Jiménez. 2011. "The unemployment impact of immigration in OECD countries." *European Journal of Political Economy* 27:241-256.

Kahn, L M. 1998. "Against the Wind: Bargaining Recentralisation and Wage Inequality in Norway, 1987–1991." *Economic Journal* 108:603–645.

Katz, Lawrence F. och Bruce D. Meyer. 1990. "The Impact of the Potential Duration of Unemployment Benefits on the Duration of Unemployment." *Journal of Public Economics* 41:45–72.

Keane, M. P. och K. I. Wolpin. 1997. "The career decisions of young men." *Journal of Political Economy* 105:473–522.

Klein, Paul och Conny Olovsson. 2015. "Bör varor och tjänster beskattas lika?" *Ekonomisk Debatt* 43:19-28.

Koopmans, Ruud. 2010. "Trade-Offs between Equality and Difference: Immigrant Integration, Multiculturalism and the Welfare State in Cross-National Perspective." *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36:1-26.

Lemieux, T och K Milligan. 2008. "Incentive effects of social assistance: A regression discontinuity approach." *Journal of Econometrics* 142:807–828.

Meghir, Costas och Mårten Palme. 2005. "Educational Reform, Ability, and Family Background." *American Economic Review* 95:414-425.

Milligan, K och M Stabile. 2007. "The integration of child tax credits and welfare: Evidence from the Canadian National Child Benefit program." *Journal of Public Economics* 91:305–326.

Mortensen, Dale. 1977. "Unemployment Insurance and Job Search Decisions." *Industrial and Labor Relations Review* 30:505–517.

Mörk, Eva. 2011. "Från försörjningsstöd till arbete – Hur kan vägen underlättas?" Bilaga 11 till Långtidsutredningen 2011.

Nordström Skans, Oskar och Olof Åslund. 2010. "Etnisk segregation i storstäderna - bostadsområden, arbetsplatser, skolor och familjebildning 1985-2006." Report 2010:4, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

Oreopoulos, Philip. 2006. "The compelling effects of compulsory schooling : evidence from Canada." *Canadian Journal of Economics* 39.

Pavoni, Nicola. 2009. "Optimal Unemployment Insurance, with Human Capital Depreciation, and Duration Dependence." *International Economic Review* 50:323-362.

Phelps, E. 1994. "Low-wage employment subsidies versus the welfare state." *American Economic Review* 84 2:54–58.

Pope, David och Glenn Withers. 1993. "Do Migrants Rob Jobs? Lessons of Australian History, 1861-1991." *Journal of Economic History* 53:719-42.

Røed, Knut, Peter Jensen, och Anna Thoursie. 2008. "Unemployment Duration and Unemployment Insurance — A Comparative Analysis Based on Scandinavian Micro Data." *Oxford Economic Papers* 60:254–274.

Santesson-Wilson, Peter och Gissur Ó Erlingsson. 2009. *Reform - Förändring och tröghet i välfärdsstaterna*. Stockholm: Norstedts.

Sjöberg, Ola. 2008. "Labour market mobility and workers' skills in a comparative perspective: exploring the role of unemployment insurance benefits." *International Journal of Social Welfare* 17:74-83.

Skedinger, Per. 2010. *Employment Protection Legislation - Evolution, Effects, Winners and Losers*: Edward Elgar.

Skedinge, Per. 2015. "Employment effects of union-bargained minimum wages: Evidence from Sweden's retail sector." *International Journal of Manpower* 36:694-710.

Skedinger, Per och Magnus Carlsson. 2011. "Reglering eller diskriminering - vad hindrar etablering?" *FORES Studie* 2011:4.

SOU. 2015:104. *Långtidsutredningen 2015*.

SOU. 2011:11. *Långtidsutredningen 2011*.

Storesletten, Kjetil. 2003. "Fiscal Implications of Immigration - A Net Present Value Calculation." *Scandinavian Journal of Economics* 105:487-506.

Tatsiramos, K. 2009. "Geographic labour mobility and unemployment insurance in Europe." *Journal of Population Economics* 22:267-283.

van der Klaauw, B och J van Ours. 2010. "Carrot and stick: How reemployment bonuses and benefit sanctions affect job finding rates." *IZA DP No* 5055.

Wennström, J. och Ö. Öner. 2014. "Den geografiska spridningen av kommunplacerade flyktingar i Sverige." *Ekonomisk Debatt* 43:52-68.

Åslund, O. och P. Fredriksson. 2009. "Peer effects in welfare dependence – Quasi-experimental evidence." *Journal of Human Resources* 44:798–825.